

UFFIZI

R □ 50

**Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1969.**

- 1. Az Uffizi. A nagyszabású épület egy részletét mutatjuk. A múzeumot a gazdag firenzei kereskedő, majd uralkodó hercegi család, a Medici-család alapította. A képek, szobrok gyűjtését Cosimo herceg kezdte meg a 15. században.**
- 2. Botticelli által festett portré ismeretlen fiatal férfit ábrázol. Kezében érmét tart, a múzeumalapító Cosimo arcmásával.**
- 3. A képtár főként az itáliai festészet remekeit őrzi a 13. századtól a 18. századig. A kezdetet képviseli Cimabue (1240 körül–1302) nagyméretű Trónoló Maddonná-ja 1290-ből. A kép elrendezésében még a középkor hieratikus felfogása érvényesül.**

4. Giotto (1267 körül–1337) Trónoló Madonná-ja 1310 körül készült (részlet). A művész érett korszakát példázza. Cimabue és Giotto is firenzeiek, egész Itáliában ők jelzik a reneszánsz művészet újjászületésének kezdetét.
5. Giotto Madonná-ja és angyalai nem testetlen középkori jelképek, hanem plasztikus, súlyos alakok, a ruha alatt érződik a test kiterjedése, az arcok megtelnek és az antik szépségideálhoz kezdenek hasonulni. (Trónoló Madonna, részlet.)
6. Simone Martini (1284–1344) nagyméretű Angyali üdvözlés-e a sienai kora-reneszánsz remeke. Díszes, gótikus szegélyű, domborúan megmunkált aranyhátter előtt az angyal és Mária mozdulatai, ruhája csodálatos vonaljátékra adnak alkalmat.

7. **S. Martini: Angyali üdvözet (részlet).** A kép kompozíciójának stilizált felfogásán belül a részletek megfestése a legpontosabb megfigyelésről tanúskodik: így a padló márványa, a váza fémanyaga csakúgy, mint a növények változatos szirmai és levelei.
8. **A közép-itáliai Gentile da Fabriano (1360–1427)** nagyméretű olajképein, a Királyok imádása-in a régies, gótikus és az új, realista vonások lebilincselő, mesés hangulatban ötvöződnek egygyé.
9. **Gentile da Fabriano: Királyok imádása (részlet).**
10. **Giotto után a reneszánsz festészet második nagy hátköve Masaccio (1401–1428)** ugyancsak firenzei mester. Madonná-ja fiatalkori műve. Az alakok szobrászi nyugalma, monumentális egyszerűsége emberi méltóságot sugároz.

11. A firenzei Ucello (1396 körül–1475) ezt a nagyméretű képet a San Romano-i csatáról az öreg Cosimo megrendelésére festette 1455–60-ban a másik két nagy csataképpel együtt, amelyek most a Louvre-ban illetőleg a londoni National Galleryban vannak.
12. Ucello: San Romano-i csata (részlet). A kép az 1432. június 1-én lezajlott csatát ábrázolja, amikor a firenzeiek győztek a milánói Viscontiak felett. E téma kitűnő alkalmat adott a művésznek arra, hogy a mozgás és a távlat természetű ábrázolásában elért tudását csillogtassa.
13. Domenico Venezianóról, vagyis a velencei Domenicóról az első életrajzi adat 1438-ból való. Perugiában és Firenzében működött. Itt sajátította el a kompozíció szilárd építését és a könnyörtelen, nem szépítő realizmust.

14. **Domenico Veneziano** velencei származására utal azonban a színek gyengesége, a fény, az atmoszféra lágyító és világosító hatásának érvényre juttatása. Trónoló Madonná-ját, amelynek itt részletét mutatjuk be, 1445 körül festette.
15. A firenzei **Fra Filippo Lippi** (1406 körül–1469) egyik fő műve ez az eleven, portrészerűen jellemzett alakokkal benépesített kép: Mária koronázása. A bal oldalt térdeplő figura valószínűleg önarckép.
16. **Domenico Ghirlandaio** (1449–1494) vonzalma a polgári gazdagsághoz e szent témán, a Királyok imádásá-n is megnyilvánul. Az istállóban antik szarkofágot és oszlopokat helyez el. A királyokban a Vespucci-család tagjait ábrázolta.

17. Az észak-olasz Andrea Mantegna (1431–1506) szárazon részletező rajzzal, plasztikus formákkal kelti életre alakjait a Jézus körülmetélése c. jeleneten. A környezet nélkülözi az áhitatot. A mester dúsan alkalmazza a pogány antik építészet elemeit.
18. Mantegna nem követte szolgáian az antik példákat. Műveinek pogány szellemisége, plasztikus elevensége modern, reneszánsz szellemű. E képen is megcsodálhatjuk az alakok, a táj mesteri egységét, a nagyszerű térmegoldást.
19. Az urbinói herceg, Federigo da Montefeltro rendelésére készült kettős portré a herceget és feleségét egymással szemben szigorú profilmézetben ábrázolja. Nem kímélte a festő, Piero della Francesca (1415–1492) a modellek hiúságát, nem idealizálta őket. A kettős portréból a herceget látjuk.

- 20. A herceg felesége, Battista Sforza. A figurák reliefként emelkednek a tájkép előtt. A formák összefogottak, a a színelületek egységesekek.**
- 21. Vénusz születésének hatalmas méretű vásznát Botticelli 1485 körül festette Lorenzo di Pier Francesco megrendelésére.**
- 22. A firenzei Sandro Botticelli (1444 körül–1515) a Medici udvarban kialakult humanista kör tagja. Képeinek témáit Angelo Polizianónak az antik világ szépségéért rajongó versei adták. Festészete távol áll a mindennapok zajától, az ideák tiszta világában mozog, bágyadt, vágyakozó érzésekkel van teli.**
- 23. Botticelli Angyali üdvözeté-n a művész költői ihletettsége a vonalak hajlékonyságában és finomságában jut kifejezésre.**

- 24.** Botticelli leghíresebb képe a Primavera, a Tavasz. Légies bájú alakjait, Vénuszt, a Gráciákat, Flórat, Zephirt csodálatosan kiművelt, bonyolult vonaljáték fűzi össze.
- 25.** A vonaljáték hangsúlya, a nyújtottabb arányú alakok érzelemgazdagsága jól megfigyelhető a Primavera c. kép bemutatott részletén is.
- 26.** A Királyok imádásá-n, amely 1475-ben készült, Botticelli megfestette önarcképét (jobb szélen), valamint a Medici-család több tagjának portróját. Így a gyermek előtt térdelő királyban az öreg Cosimót, a bal szélen az ifjú Lorenzót.
- 27.** Az 1470-es évektől sokat foglalkoztatott művész Botticelli, mégpedig a Medici-család és baráti köre részéről. Ekkor készült Judith és Holofernes történetét megelevenítő mű is.

28. Számos Madonna-képe közül az Uffiziben található Trónoló Madonná-t látjuk.
29. A cortonai Luca Signorelli (1441–1523) tömörszerű formákkal, leegyszerűsített kontúrokkal fogalmaz. — Madonna a gyermekkel.
30. Signorellitől származik, 1488 körül ez az allegorikus jelenet, amelynek értelmét eddig nem fejtették meg. Nem lehet tudni, kiket személyesítenek meg a merengő alakok a csodálatos, végtelennek tűnő táj előtt.
31. A Mózes próbatételé-t sokáig Giovanni Bellini művének tartották, s csak a 19. sz. közepétől tulajdonítják tanítványának, Giorgionénak (1477 körül–1510). Feltehető azonban, hogy ő csak a bal oldali figurákat festette.

- 32. Giorgione a velencei reneszánsz festészet egyik legnagyobb alakja, élete utolsó korszakában festette a Mál-tai lovag című művét. Giorgione a színek lágy átmeneteivel, finom árnyalataival teremtette meg a velencei festészet új stílusát.**
- 33. A firenzei ötvös-szobrász-festő Verocchio (1435–1488) Colleoni híres velencei lovasszobrának készítője. Festményeiben, mint e Krisztus keresztelésé-n is uralkodik plasztikai érzéke. Az ő műhelyében kezdte pályafutását az ifjú Leonardo da Vinci.**
- 34. A hagyomány szerint Verocchio képén Leonardo (1452–1519) festette a bal oldali angyalt, s valóban ez elűt a többi figura kemény mintázásától, az éles formahatárokat lágy átmenetekké változtató fényárnyékos alakításával.**

35. A reneszánsz másik óriása Michelangelo (1475–1564) akinek sorsa erősen Firenzéhez kötődött, ezt a Szt. Család-ot 1504-ben festette Agnolo Doni és Maddalena Stozzi esküvőjére. Festményein is elsősorban szobrász, a színek csak kísérik a mozgalmas, plasztikus megformálást.

36. A nagy-reneszánsz harmadik legnevesebb alakja az urbinói Raffaello (1483–1520), aki magáévá tette Leonardo és Michelangelo vívmányait, így az előbbi piramiskompozícióját és lágy mintázását. Az ún. Tengelicés Madonná-t a firenzei Lorenzo Nasi rendelésére festette.

- 37. Raffaello római működéséhez fűződik nagyszerű karakterérzékkel megfestett portréja, amely X. Leó pápát, Giulio de Medici és Luigi de Rossi kardinálisokat, a világi beállítottságú, jellegzetes reneszánsz főpapokat ábrázolja.**
- 38. Tiziano, Giorgione tanítványa s a velencei festészet kiteljesítője (1490–1576), Urbinói Vénuszát 1538 körül festette, s valószínűleg az urbinói herceg kedvesét ábrázolja.**
- 39. Flóra feltehetően Tizianónak a női szépségről alkotott eszményképe. A mitológiai alakot dús idomokkal, arany színekkel, az érzéki világ egész gazdagságával ruházta fel a mester. A kép 1515 körül készülhetett.**

- 40. Az európai festészetre oly nagy hatást gyakorolt Tizian Mária Magdolná-ja is a ruhátlan női test szépségét örökítette meg.**
- 41. A szobrász Jacopo Sansovinóról festette ezt a portrét az 1560-as években a velencei Tintoretto (1518–1594). A ruha és a háttér semlegessége kiemeli az arc és a kéz elevenségét, a mélyen ülő szemek az aggastyán eleven szelleméről beszélnek.**
- 42. Toledói Eleonóra, akit fiával, Giovannival ábrázolt Agnolo Bronzino firenzei udvari festő (1502–1572), I. Cosimo herceg felesége volt. Feltűnő az ábrázolás hideg merevsége és dekoratív pompája, amit az email-szerűen csillogó kék színek még fokoznak. Az udvari rang hangsúlyozása fontosabb az emberi jellemzésnél.**

- 43. Correggio a fények és reflexek kifejezési módjának egyik nagy mestere. Ezt érzékelteti A szűz imádja gyermekét c. képe is.**
- 44. Az észak-olasz Parmigiano (1503–1540) a késő-reneszánsz jellegzetes mestere. Szépségeszménye rafinált, túlfinomult. Ün. Hosszúnyakú Madonná-ja megragad bizarr formaalakításával, porcelános csillogásával, a háttér és előtér szokatlan viszonyával.**
- 45. Az ugyancsak firenzei Rosso Fiorentino (1494–1541) Mózes megvédi Jethro lányait c. képének kompozíciója meghökkentő. Az alakok dinamikus mozgása és a lekaszabolt testek halmozása drámai erejű.**

46. A **Fiatal Bacchus** korai, talán legelső ismert képe **Caravaggiónak**, a hányatott életű lombard festőnek (1573–1610). Rómában festette meg 1588 körül, s már megnyilatkozik benne a vaskos, reális hatásokhoz való ragaszkodása, az idealizmus iránti ellenszenve.
47. Az **Uffizi** nem olasz képei közül kiemelkedik az ún. **Portinari oltár**, a flamand **Hugo van der Goes** (1410–1482 körül) műve, amelyet **Gentben** festett 1473–75-ben a **Medici bankház** brüggei ügynöke, **Tomaso Portinari** rendelésére.
48. **Albrecht Dürer** (1473–1528) a német reneszánsz fő alakja, az olasz művészet tanulságai alapján kiküszöbölte festészetéből a középkori ábrázolásmód sémáit. **Királyok imádása** c. képe két itáliai utazás között, 1504-ben **Nürnbergben** keletkezett.

49. Rogier van der Weyden (kb. 1400–1464) a 15. század egyik legnagyobb festője volt. Nem hatottak rá az olasz iskola tanulságai. Mint a Sírbatétel c. képe is bizonyítja, megőrizte a németalföldi gótika hagyományait.

50. Zárókocka.